

Hangi Küreselleşme?

Can EKİZ*

Özet

Küreselleşme, hem bireylerin hem de devletlerin pozisyonunu ve çevremizdeki tüm gelişmeleri derinden etkileyen bir süreç olması nedeniyle bugün üzerinde çokça durulan bir kavramdır. Kavram hakkında çokça başlık altında araştırma mevcuttur. Bu çalışmadaki başlıklar; “Küreselleşme nedir?” “Küreselleşme dalgaları ” şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Egemenlik, Küreselleşme, Küreselleşme Dalgaları

Which Globalization?

Abstract

There are so many comments on the globalization. Reasons of this, globalization have so many effects on human life and state's position. On the otherhand the developments our around, have been deeply effected by globalization. There are so much studies about globalization. In this study the globalization will carried on : “what is globalization” and “the waves of globalization”

Key Words: Sovereignty, Globalization, Globalization Waves.

1. Giriş

Küreselleşme günümüzde sosyal bilimler dünyasında en çok konuşulan ve tartışılan bir kavramdır. Tartışmaların farklı disiplinlerde ve farklı perspektiflerde eksenleri mevcuttur. Bu tartışmalar gündelik hayattan akademik çevrelere kadar geniş bir yelpazede hemen her zaman karşımıza çıkmaktadır.

İlk bakışta üzerinde durulan nokta iyi mi kötü mü veya faydalı mı zararlı mı olduğu hususudur. Tartışma biraz derinleştğinde hangi alanları kapsadığı konusuna odaklanılır. Biraz daha ileri gidip bu tartışmalar akademik bir nitelik kazandığında, hangi küreselleşme sorusu başlangıç noktasını oluşturur.

Küreselleşmenin ekonomik, siyasal, hukuki ve kültürel boyutları en ön plandaki boyutlarıdır. Bunlara ek olarak ideolojik ve teknolojik boyutları da bulunmaktadır. Bu araştırmada problemin bu boyutu değil, birinci, ikinci, ve üçüncü küreselleşme dalgalarıyla; birbirinden farklı yansımaları üzerinde durulacaktır.

Küreselleşmenin kavramsal analizinde küreselleşme, küresellik ve küreselcilik üçlü bir ayrımla karşılaşılmaktadır. Bunlar zaman zaman birbirine karıştırılmakta sonuçta da bir kavram kargaşasıyla karşılaşılmaktadır.

* Doktor, Giresun Merkez Namık Kemal İlköğretim Okulu

Küreselleşme çok boyutlu, ulus-aşırı bir süreçtir. Bu süreç ekoloji, kültür, politika, ekonomi ve sivil toplum alanlarındaki gelişmeleri yanyana, ancak birbirlerine indirgemeyen bir şekilde içerir ve artık ön planda olanın ulus-devletler değil uluslararası aktörler olduğunu gösterir.

Küresellik; bir dünya toplumu anlayışı doğrultusunda, ülkelerin birbirine çok boyutlu ilişkiler ağı ile bağlı hale gelmelerini ifade eder.¹

Küreselcilik; küreselleşme olgusunun içeriğinin bir dünya pazar ekonomisi çerçevesi dahilinde algılanmasını sağlamaya yönelik bir dayatma olarak da görülmektedir. Küreselleşme kavramının Türkçeye küreselleşme olarak çevrilmesinin yanlışlığını vurgulayan Cangızbay² aslında globalizmin kökünün globe olan globalden geldiğini belirtmektedir. Global kullanıldığı gibi küre değil topyekün anlamındadır. Ancak globalizm kavramı yaygın olarak küreselleşme şeklinde kullanılmaktadır. Bu nedenle esasen globalizm kelimesinin karşılığı topyekünleşmedir.

Konuya başka bir açıdan baktığımızda farketmekteyiz ki küreselleşmenin tarihçesiyle ilgili olarak yapılan tartışmalar da oldukça dikkat çekicidir. Bir kısım araştırmacıya göre küreselleşme, 1989 yılından itibaren başlayan, Berlin Duvarı'nın yıkılması, Sovyetler Birliğinin dağılması ve iki kutuplu dünyanın sona erip tek kutuplu hale gelmesiyle başlatılmaktadır. Ancak Russel, küreselleşmenin oluşum süreci hakkında bir sınıflandırma yaparken üç küreselleşme dalgasından bahsetmektedir.³

2. Birinci Küreselleşme Dalgası

Steger⁴ bu dönemi dörde ayırmakta; tarih öncesi dönem, modern öncesi dönem, erken modern dönem ve çağdaş dönem diye ifade etmektedir. Bir diğer araştırmacı Robertson⁵ ise küreselleşme modelinde beş değişik evreden söz etmektedir. Bu evreler oluşum evresi, başlangıç evresi, yükseliş evresi, hegemonya için mücadele evresi ve belirsizlik evresidir.

Şen⁶ küreselleşme sürecinin 15. yüzyıldan başlayarak üç ayrı evreden geçtiğini; Oran⁷ ise, 1490, 1890, 1990 olmak üzere üç ayrı kere ortaya çıktığını belirtmektedir. Boldwin ve Martin⁸ ise ilk iki dalganın birbirine benzediği kanaatinin yanlışlığını vurgulayarak birinci dalganın 1870'ten 1914'e kadar olan sürede cereyan ettiğini ve Kuzey ile Güney arasındaki gelir

¹ Kadir Cangızbay(2003,), Globalleştirme Terörü, Odak Yayınları, Ankara, s. 17.

² Cangızbay , a.g.e., s. 17.

³ İbrahim Sarıtaş, (2006,), Feodaliteden Küreselleşmeye, Lotus Yayınları, (Ed) Küreselleşme, Ankara, s. 303.

⁴ Manfred B. Steger, (2006,), Küreselleşme, çev. Abdullah Ersoy, Dost Kitabevi, Ankara, s. 41.

⁵ Roland Robertson, (1999,), Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür, çev. Ümit Hüsrev Yolsal, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, s. 99.

⁶ Y. Furkan Şen, (2006,), Küreselleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus- Devlet, Yargı Basım Yayım, Ankara, s. 126.

⁷ Baskın Oran, (2001,), Küreselleşme ve Azınlıklar, İmaj Yayınları, Ankara, s. 56.

⁸ Richard E Boldwin, Philippe Martin, (2007,) Two Waves of Globalization, Superficial Similarities, Fundamental Differences, <http://www.abes.org/papers/w6904>

oranlarını açtığını belirtmektedirler. Uras⁹ ilk küreselleşme dalgasında Amerika, Asya, Afrika ve Avustralya'nın Avrupalı sömürgeciler tarafından ele geçirildiğini belirtmektedir.

Goldin ve Reinert'in ifadelerinde, ekonomik tarihçiler küreselleşmenin ilk çağı olarak 1890-1917 arasındaki dönemi, modern dünya ekonomisinin doğuşu olarak dikkate alırlar. Onlara göre küresel sermaye akışının ilk örneği doğrudan İngiliz yabancı yatırımlarıdır.¹⁰

Birinci küreselleşme dalgasının felsefi arka planına baktığımızda ise merkantilist bir anlayış görmekteyiz. Devletlerin zenginliğini ve gücünü sahip olduğu doğal kaynaklara dayandıran bu anlayış birinci küreselleşme dalgası sürecinde etkili olmuştur. Birinci küreselleşme dalgası böylece sona ermiştir. Avrupa'ya dünyanın diğer ülkelerinden getirilen madenler yeni bir oluşuma kaynaklık yapmıştır. Bu Sanayi Devrimi'dir. Sanayi Devrimi de ikinci küreselleşme dalgasının startını veren habercidir. Birinci küreselleşme dalgasında siyasal ve sosyolojik yönden önemli değişimler ortaya çıkmakla birlikte ikinci dalgada bu daha da belirgin olarak görülecektir.¹¹

3. İkinci Küreselleşme Dalgası

18.Yüzyıl sonlarında Avustralya ve Pasifik Adaları giderek Avrupa egemenliğindeki sosyal, ekonomik ve kültürel mübadele alanlarına dahil olmaya başlamıştır. Geniş devlet denetimlerine karşı koymayı göze alan ekonomik girişimler ve onların ekonomik alanlardaki temsilcileri bireycilik ve akılcı kişisel çıkar felsefesini yaymaya başladılar. Bu felsefe serbest piyasanın ve onun görünmez elinin Tanrı'nın lütfu olan işleyişine dayandığı varsayılan istemin erdemlerini yüceltiyordu. 1847'de Alman siyasi radikalleri Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından yazılan ünlü "Komünist Manifesto"dan alınan aşağıdaki parça modern dönemde küreselleşmeyi yeni bir düzeye çıkaran toplumsal ilişkilerdeki niceliksel değişimi ortaya koymaktadır.

"Amerika'nın keşfi muazzam bir sanayinin ortaya çıkmasına, bu sanayi de gerçekten küresel olan bir pazarı yaratmasına yol açtı. Bu pazarın yaratılması ticareti, denizciliği ve karadaki iletişimi önemli ölçüde geliştirdi. Bu gelişmeler de sanayinin daha fazla gelişmesine sebep oldu. Sanayi, ticaret, denizcilik ve demiryollarındaki gelişme ortaçağların eski toplumsal sınıflarını geri plana iterken burjuvazinin ve sermayenin yükselişiyle uyumlu gitti. Dünya üzerinde kendi malları için giderek genişleyen pazarların arzusuyla yanıp tutuşan burjuvazinin her yere yerleşmek, her yerdeki olanaklardan yararlanmak ve her yerde bağlantılar kurmaktan başka alternatifleri yoktu. Üretim araçlarını hızla iyileştiren burjuvazi tüm ulusları- en barbar

⁹ Ufuk Uras, (2005,) Alternatif Siyaset Arayışları, İthaki Yayınları, İstanbul, s. 80.

¹⁰ Ian Goldin , Kenneth Reinert, (2007,) Globalization for Development, World Bank, Palgrave Mac Millan, s. 6.

¹¹ Can Ekiz, (2010,) Küreselleşme ve Ulusal Egemenlik Üzerine Etkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, s. 21.

olanları bile- uygarlığa dahil etmek için gelişen eğitim araçlarından yararlanır, tek kelimeyle hayallerindeki benzer bir dünya yaratır.”¹²

Diğer bir küreselleşme araştırmacısı olan Verzola'nın ikinci dalgası daha çok günümüzdeki çoğu araştırmacı tarafından üçüncü dalga olarak nitelenen dalgayı karşılamaktadır. Bu dalgayı postkolonyalizm olarak tanımlamakta ve ardı ardına yaşanan krizlerin önemini vurgulamaktadır. 1970'lerdeki petrol krizi buna örnek olarak verilebilir. Verzola'ya göre bu son kriz hala devam etmektedir.¹³ Boldwin ve Martin de ikinci dalgada dünyanın zengin Kuzeyi ile fakir Güneyinin aynı kaldığını söylemektedir.¹⁴ Uras ise ikinci dalgayı Batı'nın gelişmesi fikrinin Batılı olmayan kültürlerle dayatılması olarak yorumlamaktadır.¹⁵ Steger'in “modern dönem” diye ifade ettiği ikinci küreselleşme dalgasında dünya nüfusu daha önce görülmemiş bir patlama yapmıştır. İsa'nın doğumunda yaklaşık 300 milyon iken 1750'de 760 milyona, ve 1970'lerde ise 3.7 milyara ulaşmıştır. Muazzam göç dalgaları mevcut kültürel mübadeleleri yoğunlaştırmış ve geleneksel toplumsal biçimleri dönüştürmüştür. Giderek hızlanan sanayileşme süreci zenginlik ve refahtaki mevcut eşitsizlikleri tahammül edilebilir sınırların ötesinde derinleştirince küresel kuzeydeki birçok kişi, çeşitli işçi hareketleri ve sosyalist partiler şeklinde örgütlenmeye başladı. Uluslararası sınıf dayanışması için yaptıkları idealist çağrılar büyük ölçüde yanıtız kaldı. Bunun yerine milliyetçi ideolojiler dünya üzerindeki milyonlarca insanın düş gücünü ele geçirdi.¹⁶

İkinci küreselleşme dalgasının Oran¹⁷ tarafından yapılan değerlendirmesinde ise yine dönemin 1870'ten sonra başladığı ve 1990'larda ise kurumsallaştığı ifade edilmektedir. 1970'lerde Avrupa'da, bankacılık sermayesinin endüstri sermayesine egemen olup tekellerin kurulmasıyla sistem çok gelişmiş fakat metropol sanayilere ucuz ve sürekli hammadde akışı sağlamak, beliren fazla üretimi satacak yeni pazarlar bulmak, sanayinin marjinal verimliliğinin metropollerde çok azalışı nedeniyle sermaye ihraç etmek, fazla nüfusu akıtmak gibi yapısal sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Oluşan bu şartlar neticesinde kıyasıya bir uluslararası rekabet başlamıştır. Bu rekabetin kar marjlarını düşürmesi sonucu ulusal burjuvaziler rekabetin sınırlandırılmasını istemiş, bu da toplam dünya ticaretinin düşmesi tehlikesini ortaya çıkarmıştır. Bunun çözümü o zamana kadar uluslararası organizasyonlara açılmamış sahaları bu organizasyonların etkinlik sahalarına katmak olmuştur.

¹² Steger, a.g.e., s. 54.

¹³ Robert Verzola, (1998.), *Internacional Conferance, “Colonialism to Globalization”*, Five Centurie After Vasco de Gama, on February 26, New Delhi, India.

¹⁴ Boldwin, Martin, a.g.m., s. 7.

¹⁵ Uras, a.g.e., s. 80.

¹⁶ Steger, a.g.e., s. 58.

¹⁷ Oran, a.g.e., s. 6-9.

Robertson'un ikinci küreselleşme dalgası içerisinde değerlendirdiği yükseliş evresi 1870'lerden 1920'lerin ortalarına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Modernlik sorununun ilk kez temalaştırılması, kabul edilebilir bir ulus toplumun doğru taslağı anlayışının giderek küreselleşmesi, ulusal ve kişisel kimliklere ilişkin düşüncelerin temalaştırılması, Avrupa'lı olmayan birkaç toplumun uluslararası topluma kabulü, insanlık hakkındaki düşüncelerin uygulamaya sokulması girişimleri, göçe getirilen sınırlamaların küreselleşmesi, küresel iletişim biçimlerinin hızı ile sayısındaki artış, ilk uluslararası romanlar, Hristiyan birliği hareketinin yükselişi, küresel yarışmaların- olimpiyatlar, dünya kupası, nobel ödülleri- gelişimi, dünya zamanının yürürlüğe konması ve miladi takvimin küresele yakın oranda benimsenmesi, ilk dünya savaşı gibi olaylar da bu dönemin göze çarpan gelişmeleridir.¹⁸

Robertson'un beş evreli modelinde dördüncü evre olan hegemonya için mücadele evresi 1920'lerden 1960'ların sonlarına kadar olan süreci kapsamaktadır. Bu dönemde yaşananlar ise yükseliş döneminin sonunda ortaya çıkan baskın küreselleşme sürecinin kırılma terimlerine ilişkin tartışmalar ve savaşlar, Milletler Cemiyeti'nin ardından, Birleşmiş Milletler'in kurulması, ulusal bağımsızlık ilkesinin kabulü, çatışan modernlik anlayışları ve ardından soğuk savaşın en üst noktasına çıkması, soykırımın ve atom bombasının kullanılmasının ardından insanlığın doğasına ve insanlığa ilişkin beklentiler üzerinde yoğun biçimde durulması ve üçüncü dünyanın daha izlenebilir hale gelmesidir.

İkinci küreselleşme dalgasının felsefi arka planına baktığımızda daha çok pazarlara ulaşma isteği, kar marjlarını artırma isteği, dolayısıyla da kapitalist bir anlayış hemen kendini göstermektedir. Hem birinci küreselleşme dalgasında hem de ikinci küreselleşme dalgasında ekonomik istekler tamamen açık bir pozisyondadır.

Bunlar ikinci Küreselleşme dalgasının ekonomik, sosyolojik ve siyasal olaylarıdır. O döneme kadar olan köylü-kentli-asil gibi sınıfların dışında işçi diye yeni bir sınıfın ortaya çıkması da çok dikkat edilmesi gereken bir husustur. Çünkü daha sonra dünya genelinde karşılaşılabilecek olayların şekillenmesinde bu sınıfın etkileri görülecektir. Bir başka dikkat çekici nokta ise birinci küreselleşme dalgasında coğrafi engeller ve sınırlı teknoloji hızı yavaşlatırken; ikinci küreselleşme dalgasının durmasına veya yavaşlamasına bizzat devletlerin sebep olmasıdır.¹⁹

¹⁸ Robertson, a.g.e., s. 100.

¹⁹ Soğuk savaşın başlamasıyla dünya genelinde Doğu ile Batı arasında bir kopuş söz konusu olmuştur. Ancak Batı kendi içerisinde Doğu da kendi içerisinde daha ileri boyutta ekonomik, askeri, siyasi ve kültürel yakınlaşma yaşamıştır. Bu döneme kadar daha çok devlet düzeyinde olan organizasyonların yerini sayıları onlarla anılan devletlerin biraraya gelmesiyle oluşan organizasyonlar almıştır. Bu küreselleşme zincirinin küçük de olsa bir halkası olarak değerlendirilebilir. NATO, COMECON, Varşova Paktı bu dönemin önemli organizasyonları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bk. Bahri Ulaş, Milletlerarası Kurumlar, Kardeş Matbaası, Ankara, 1966.

4. Üçüncü Küreselleşme Dalgası

1989-1991 yıllarından itibaren dünyanın gündemine giren üçüncü dalga olayları, etkileri ve üzerindeki tartışmalar nedeniyle birinci ve ikinci dalgalardan oldukça farklıdır. Birinci dalgada keşifler yoluyla coğrafi mekanları ve zengin doğal kaynakları Batı dünyasının kullanımına sunan bir sonuçla karşı karşıya kalınmıştır. İkinci dalga birinciye oranla organizasyon sahasını daha da genişletmiş, geliştirmiş ve argümanları çoğaltmıştır. Üçüncü dalga bu ikisinden farklı olarak insana ait ne varsa topyekün sınırlarından kurtuluşu gibidir. Sosyal, kültürel, ekonomik ekolojik, hukuksal ve askeri açıdan organizasyonların mekan ve etki boyutunu dünyanın tamamına olmasa da tamamına yakın bir büyüklüğüne ulaştırmıştır.²⁰

Verzola²¹ bu dönemi üç aşamalı olarak ele almıştır. Birinci aşamada ülkeler daha çok korumacı politikalarla ekonomik bağımsızlıklarını ve egemenliklerini artırma yoluna gitmişlerdir. Ülkelerin ekonomik egemenlikleri yine de IMF, WB, ve WTO gibi organizasyonlar tarafından kuşatılmıştır.

Hohnen'in değerlendirmesinde de bu dalga diğerlerinden önemli farklılıklarla ayrılmaktadır. Bu farklar;

Toplum yapısında büyük bir yenilenme vardır. Televizyon ve internet gibi modern iletişim politikayı sürekli değiştirmektedir.

Bu yeni teknolojiler davranışlarımız konusunda yeni bir bilinç düzeyi yaratmakta ve sorumluluğumuz noktasında bizi yeni perspektiflere zorlamaktadır.

Aynı teknoloji sınırsız ekonomik büyüme için gerekli olan kaynaklar arasındaki temel çelişkilerle yüzyüze gelmemizi doğurmaktadır.

Tarihte daha öncelerden daha fazla olarak insanlık artan bir eşitsizlik ve muhalifliklerle yüzyüze gelmektedir.²²

Dikkat edilmesi gereken bir nokta şudur ki; insan hakları ve demokrasi söylemleri ön plana çıkarılmakta ve hümanist bir anlayışın bu dalganın egemen felsefesi olduğu ifade edilmektedir. Ancak ekonomik istekler (pazarın egemenliğinde bir dünya kurma) ne kadar kamufle edilmeye çalışılsa da dikkatli analizlerden çıkan ortak sonuç budur.

Bu gün içinde bulunduğumuz üçüncü dalga farklı tepkileri de beraberinde getirmektedir. Bir kısım savunuculuğunu yapmakta bir kısmı da karşıtlığını yapmaktadır. Birtakım araştırmacıların ise ılımlı yaklaştıkları küreselleşmenin üçüncü dalgası ekonomik, kültürel, hukuki, siyasal teknolojik ve ideolojik sahalarda etkili olmaktadır.

Çoğu araştırmacının üzerinde önemle durduğu gibi ülkelerin ekonomileri, kültürleri bu durumdan olumsuz etkilenmekte devletlerin egemenlikleri hem içerde hem de dışarda

²⁰ Ekiz, a.g.t., s. 25.

²¹ Verzola, a.g.y., s. 7.

²² Paul Hohnen, (2005), Global Policy Forum, The G 8, Globalization and the Last Wave, June, 30, s. 2-3.

sınırlanmaktadır. Bu günkü küreselleşme henüz tamamlanmış bir durum değildir. Halen çeşitli dinamikleriyle devam eden bir süreçtir. Boldwin ve Martin' e göre üçüncü dalga ABD hegemonyası altında devam etmektedir.²³

Üçüncü dalga bilginin ulusal sınırların ötesinde daha hızlı taşınmasını gerektirmiştir. Bilgi formüllerin ucundadır, dünya sınırlarından arınmış küresel köy olmuştur.²⁴

Sorman²⁵ da bu konuda yaptığı değerlendirmede; dünyanın mükemmel olmadığını ancak şu ana kadar görülen en yüksel kişisel özgürlük, bilimsel gelişme ve ekonomik ilerlemeye ulaşıldığını belirtmektedir.

Sonuç

Kişisel veya toplumsal liderlik, çevresindeki olayları iyi analiz etmeyi ve bu analiz sonucunda da yönlendirebilmeyi gerektirmektedir. Bu, devletler için de böyledir. Tarihsel süreçte lider devletler olayları iyi analiz etmişler ve yönlendirebilmişlerdir. Bölgesinde ve dünyada daha etkin bir rol ve liderlik çabasında olan ülkeniz için bu durum bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Dünyanın bu günkü pozisyonunu belirleyen en önemli olgulardan biri olan küreselleşmeyi kavramak ve bu süreçte etkin bir rol oynamak için doğru analizler yapmamız gerekmektedir. Eğer bu günkü küreselleşme dalgası I. ve II. dalgalar gibi sonuçlanmış olsaydı sonuca odaklı bir analiz yapmamız yerinde ve yeterli olabilirdi. Ancak III. Küreselleşme dalgası henüz sonuçlanmadığından süreç odaklı bir analiz yapmamız yerinde olabilir.

Her ne kadar I. ve II. küreselleşme dalgalarının sonuçları üzerinden bir analiz yapmak yeterli görünse de; III. küreselleşme dalgasının sonuçlarıyla ilgili doğru bir öngöründe bulunabilmek için I. ve II. küreselleşme dalgalarının süreçlerini ve sonuçlarını birlikte analiz etmek daha faydalı olabilir.

Ekonomik küreselleşme, siyasal küreselleşme, hukuki küreselleşme veya diğer yönlerinden herhangi birini önplana alarak yapılan tek yönlü bir küreselleşme analizi yolumuzu yeterince aydınlatmayacaktır.

Kaynakça

Boldwin, Richard E. MARTİN, Philippe, (2007), Two Waves of Globalization Superficial Similarities, Fundamental Differences, <http://www.abes.org/papers/6904>.

Cangızbay, Kadir, (2003), Globalleşirme Terörü, Ankara, Odak Yayınları.

Ekiz, Can, (2010), Küreselleşme ve Ulusal Egemenlik Üzerine Etkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Goldin, Ian, REİNERT, Kenneth, (2007), Globalization for Dewelopment, World Bank, Palgrave Mac Millan.

Hohnen, Paul, (2007), Global Policy Forum, The G 8, Globalization and The Last Wave, June, 30.

²³ Boldwin, Martin, a.g.m., s. 5.

²⁴ Verzola, a.g.y., s. 6.

²⁵ Guy Sorman (2001), "Behold Our Familiar Cast of Characters", The Wall Street Journal Europe, July, 20-21, s. 2.

- Oran, Baskın, (2001), Küreselleşme ve Azınlıklar, Ankara, İmaj Yayınları.
- Robertson, Roland, (Küreselleşme Toplum Kuramı ve Küresel Kültür, ç. Ümit Hüsrev Yolsal, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Sarıtaş, İbrahim, (2006), Küreselleşme, Feodaliteden Küreselleşmeye, Lotus Yayınları, (Ed) Ankara.
- Sorman Guy, (2001), "Behold Our Familiar Cast of Characters" The Wall Street Journal, Europe, July, 20-21
- Steger, Manfred B. (2006), Küreselleşme, ç. Abdullah Ersoy, Ankara, Dost Yayınları.
- Şen, Y. Furkan,(2006), Küreselleşme Sürecinde Milliyeçilik Trendleri Ve Ulus-Devlet, Ankara, Yrgı Basım Yayım.
- Uras, Ufuk, (2005), Alternatif Siyaset Arayışları, İstanbul, İthaki Yayınları.
- Verzola, Robert, (1998), Internacional Conferance, "Colonialism to Globalization", Five Centurie After Vasco de Gama, on February 26, New Delhi, India